

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda recíproca no espazo rural

Santiago, 21 de novembro de 2006

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda
recíproca no espazo rural

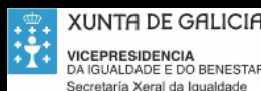
Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

Obxecto do estudo

Caracterización do medio rural para a definición de fórmulas de cooperación que faciliten a conciliación da vida familiar, laboral e persoal.

Enfoque de xénero

Principio teórico e metodolóxico aplicable á investigación social de realidades que presentan diferenzas por mor de xénero

Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

Caracterización do rural

- Que é rural?
- Os referentes "oficiais" non son válidos
- O municipio galego non é unha unidade de clasificación axeitada.
- A parroquia máis homoxénea: clasificación máis coherente
- Criterios: poboación e densidade (adequación ao estudo)
- Rural vs non rural: o urbano coma proceso

Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

Parroquias rurais

- Poboación inferior a 1.000 habitantes
- Densidade inferior aos 400 h/km², con poboación non superior a 5.000 habitantes.

Parroquias e entidades non rurais

- Poboación superior aos 5.000 habitantes
- Densidade igual ou superior aos 400 h/km², con poboación igual ou superior aos 1.000 habitantes

Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

Fontes de información

Primaria:

- Asociacións veciñais
- Asociacións de mulleres
- Asociacións culturais
- Bancos de tempo
- CIM
- Técnicas Proxecto ARCO
- Cooperativa agraria
- Outras

Secundaria:

- Publicacións relativas a:
 - medio rural
 - situación da muller no rural
 - fórmulas de cooperación
- Memorias de bancos de tempo
- Directorios
- Estatísticas oficiais
- Outras

Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

Técnicas para a recollida de información

- 51 entrevistas presenciais
- 41 entrevistas telefónicas
- 1 Panel de expertos e expertas, con experiencias de:
 - Reino Unido
 - Portugal
 - Italia
 - Barcelona
 - San Javier
 - Sierra de Cádiz
 - Santander
 - Bilbao
 - O Bierzo
 - A Coruña

Enfoque do traballo e metodoloxía empregada

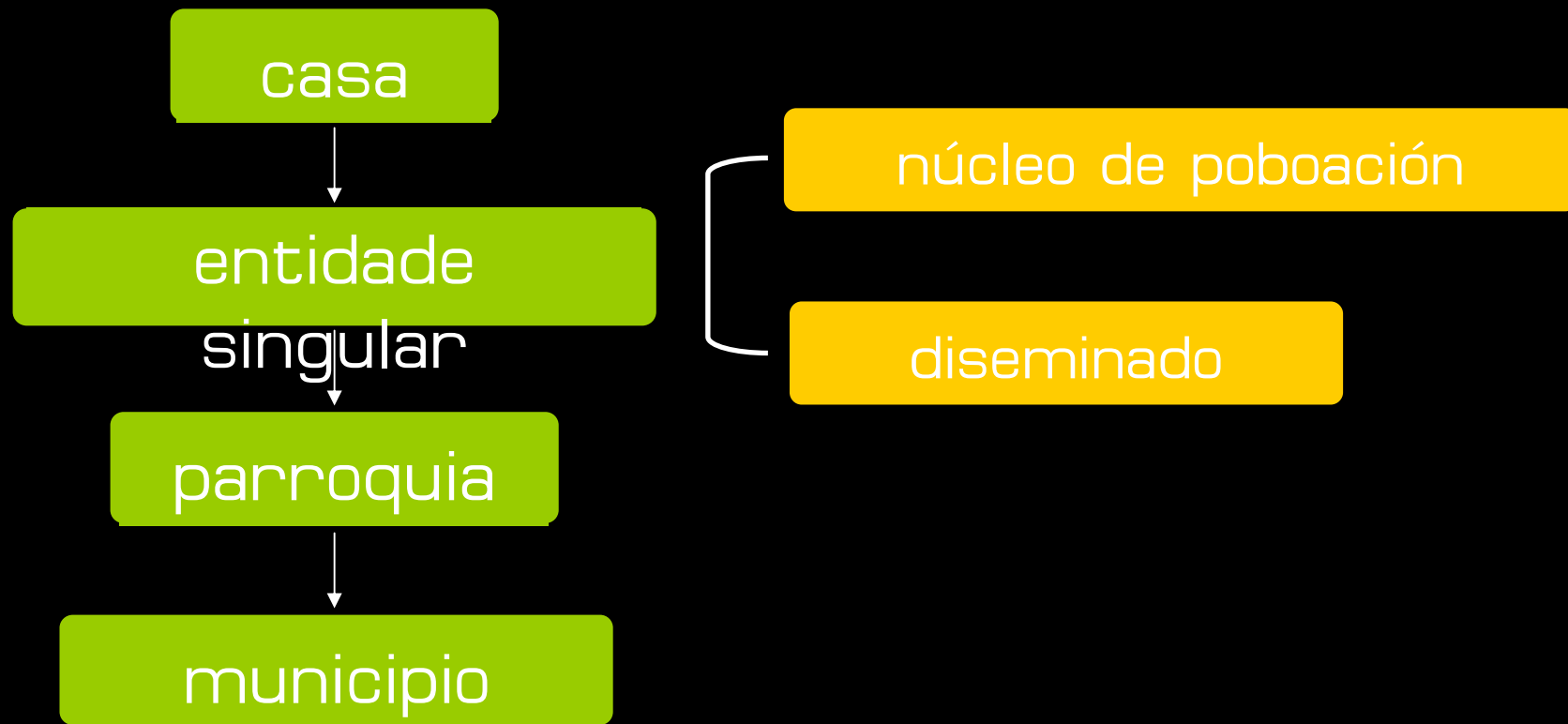
Contidos do traballo

- Caracterización sociodemográfica do rural galego
- Os servizos normalizados ás persoas
- Solidariedade e cooperación informal no rural galego
- Proposta de actuación para a posta en marcha dun banco de tempo en Galicia
- Base de datos de Bancos de tempo

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Xeografía humana e modelos de asentamento

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Xeografía humana e modelos de asentamento

- Modelo de asentamento atomizado
- O 50% das entidades singulares españolas en Galicia
- O 90% das entidades singulares menos de 100 habitantes
- Deficit de servizos e necesidade de desprazamentos
- Maior tempo invertido en desprazamentos
- Os modelos de asentamento foron e son o marco xeográfico de referencia de diferentes formas de colaboración veciñal

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Demografía

- Envellecemento xeral e feminino
- Pirámide invertida
- Taxas de natalidade críticas para o relevo xeracional
- Saldo vexetativo negativo
- Menor idade das nais
- Máis nais en situación de "inactividade"
- Menor idade media ao matrimonio
- Movementos migratorios cara ao exterior

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Participación e asociacionismo

- Taxas máis altas de participación electoral
- Menor incidencia das asociacións xuvenís e sociais, e maior peso tanto do asociacionismo feminino (fundamentalmente), coma do veciñal
- Función relacional
- Maior participación feminina.

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Formación

- Inferiores niveis formativos, explicados parcialmente pola estrutura demográfica
- Maiores diferenzas no nivel formativo segundo o sexo
- Predominio feminino na formación universitaria
- Maior segregación por sexo da formación profesional
- Maior concentración dos estudos universitarios cara a campos de coñementos técnicos e agropecuarios

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Mercado laboral e tecido produtivo I

- Baixa taxa de actividade
- Maior diferenza entre as taxas de actividade por sexo
- As diferenzas por sexo segundo causas de inactividade son menor
- Menor taxa de paro
- Menor taxa de ocupación

Caracterización sociodemográfica do rural galego

Mercado laboral e tecido produtivo II

- Predominio de ocupacións non directivas vinculadas a explotacións agropecuarias, actividades industriais, extractivas, construtivas e artesanía
- Importante peso da muller nas actividades agropecuarias
- Escasa terciarización do sistema produtivo
- Maior peso da poboación empregada por conta propia.
- Maior eventualidade

Os servizos normalizados ás persoas

Poboación infantil

- Ratios centro/poboación menor de 15 anos
 - Rural: 1/4.178
 - Non rural: 1/838
- Maiores dificultades para o desprazamento
- Os fogares con menores:
 - Rural: 19%
 - Non rural: 28%
- Fogares polinucleares: o coidado coma labor familiar
- Demanda de socialización antes que de coidado

Os servizos normalizados ás persoas

Terceira idade

- Maior dotación de mini-residencias e vivendas comunitarias
- Menor dotación en canto á Centros de día e residencias
- O 41% dos fogares teñen persoas maiores de 65 anos no rural. No eido non rural son o 26%
- O 19% dos fogares está integramente composto por maiores de 65 anos
- Menor poder adquisitivo
- Barreiras psicolóxicas e culturais

Os servizos normalizados ás persoas

Persoas con discapacidade

- Ratios centro/poboación menor:
 - Rural: 1/590.000
 - Non rural: 1/118.000
- A importancia da información para a atención especializada

Asistencia a domicilio e nos labores do lar

- Maior dependencia de financiación externa
- Interrupción do servizo
- Emprego precario

Os servizos normalizados ás persoas

Transporte

- Maiores necesidades de desprazamento
- Menor frecuencia do transporte
- Maior uso de vehículos particulares
- Maior tempo invertido en desprazamentos

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda
recíproca no espazo rural

Solidariedade e cooperación informal no rural

Declive das formas tradicionais de colaboración

- Razóns económicas: diminución e tecnificación do traballo agrario
- Razóns sociais: abandono de tarefas tradicionais e mellora das comunicacións e da oferta formal

Pero a colaboración veciñal no rural aínda existe

Solidariedade e cooperación informal no rural

Traballo agrícola

- Autoconsumo:
 - Intercambio de man de obra
 - Ocasionalmente maquinaria
- Profesionalizada
 - Fundamentalmente aparellos e maquinaria
 - Máis institucionalizada: cooperativismo

Solidariedade e cooperación informal no rural

Ocio

- Patrón, Magosto, Entroido, Matanza
- Roles tradicionais de xénero

Defuncións

- Valor simbólico e reciprocidade
- Acompañamento
- Mantemento do fogar e da explotación
- Coidado de persoas dependentes

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda
recíproca no espazo rural

Solidariedade e cooperación informal no rural

Servizos ás persoas

- Persoas con discapacidade
- Persoas maiores
- Desprazamentos
- Servizos "relacionais" prestados por asociacións
- Trámites e xestións.

Solidariedade e cooperación informal no rural

Estruturas sociais de soporte

Parentesco

- En función da proximidade
- Asistencia a persoas
- Traballos agrícolas

Veciñanza

- Relacións directas
- Non necesariamente positivas

Asociacionismo

- Máis institucionalizada
- Mecanismo de socialización
- Extensión xeográfica

Solidariedade e cooperación informal no rural

Perfís da poboación colaboradora

- Segregación por xénero
 - Tarefas agrpecuarias: homes titulares, 45-65 anos
 - Atención a persoas: mulleres
- Presenza maior das mulleres nas actividades asociativas
- Importancia da amizade
- Motivación
 - Dependencia recíproca
 - Necesidades relacionais

Solicariedade e cooperación informal no rural

Barreiras á cooperación

- Desconfianza
- Conflictos persoais
- Perda de importancia dos traballos comunitarios
- Despoboamento
- Envellecemento
- Terciarización dos núcleos

O banco de tempo coma alternativa

O banco de tempo

- Unha rede de colaboración entre particulares, consistenten no intercambio de tempo entre os seus participantes
- As persoas participantes ofertan parte do seu tempo para a realización de determinadas tarefas ou servizos a outras persas.
- A cambio dispoñen dun tempo equivalente en forma de servizos doutras persoas asociadas.
- A oferta e a demanda son multiletarais, non bilaterais

O banco de tempo coma alternativa

Antecedentes

- Cánada, Reino Unido: LET'S
- Francia: S.E.L. (Système d'échange Local); MRERS (Mouvement de Resaux d'Échanges Reciproques de Savoir)
- Barcelona, Girona: Redes de intercambio de coñecementos

Primeiras experiencias

- EE.UU.: Time Dollar
- Reino Unido: Time Bank
- Italia: Banco del tempo

O banco de tempo coma alternativa

Tipoloxías

Segundo entidade promotora

- Administración
- Tecido asociativo
- Particular

Segundo o grao de
regulamentación

- Regrado
- Aberto

Segundo modelo de xestión

- Profesionalizada dende a administración
- Profesionalizada dende o banco de tempo
- Coma servizo intercambiable

O banco de tempo coma alternativa

¿Qué podemos intercambiar?

- Atención a persoas
- Actividades de ocio
- Lectura
- Orientación
- Transporte
- Xestións
- Traballos agrarios
- Cociña
- Reparacións puntuais
- Compaña
- Coidado da infancia
- Coidado de animais
- Etc.....

Todo o mundo ten algo que ofrecer e que recibir

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda
recíproca no espazo rural

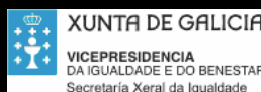
O banco de tempo coma alternativa

Algunhas experiencias:

Busqueda por categorías

Tipo de Promotor	Ano de inicio	Comunidade autónoma
		ESTRANXEIRO
		ANDALUCÍA
		CANTABRIA
		CASTILLA LA MANCHA
		CASTILLA LEÓN
		CATALUÑA
		GALICIA
		MADRID
		MURCIA
		NAVARRA
		PAÍS VASCO
		VALENCIA

Engadir Datos

O banco de tempo coma alternativa

Xustificación: o escenario I

- Dispersión poboación
- Poboación avellentada
- Comunicacions
- Atomización poboación

Déficit de servizos

O banco de tempo coma alternativa

Xustificación: o escenario II

- Necesidades de persoas asumidas por poboación feminina coa que median relacións persoais: dificultades para a conciliación
- Dificultades da socialización en igualdade de condicións: tanto profesional coma persoal.
- A "inactividade" da muller rural

O banco de tempo coma alternativa

Antecedentes culturais

- Tradición previa: na casa explotación, na aldea e na parroquia
- Asociacionismo rural: carácter relacional e de dinamización territorial antes que a defensa de intereses ou obxectivos concretos
- Percepción da necesidade

O banco de tempo coma alternativa

Poboación obxectivo I

Perfís na poboación participante en bancos de tempo

1. Necesidades materiais
 - Mulleres activas e con cargas familiares
 - Importancia da contraprestación

2. Necesidades relacionais
 - Mulleres inactivas
 - Importancia das relacións

¿Voluntariado?

*Inserción social e posta en valor
das propias capacidades*

os bancos de tempo: unha estratexia de axuda
recíproca no espazo rural

O banco de tempo coma alternativa

Poboación obxectivo II

¿Delimitación de perfís?

FONDO SOCIAL EUROPEO

XUNTA DE GALICIA
VICEPRESIDENCIA
DA IGUALDADE E DO BENESTAR
Secretaría Xeral da Igualdade

SERVIZO
GALEGO DE
IGUALDADE

Accións para o reforzamento
da conciliación

O banco de tempo coma alternativa

Servizos

- Acompañamento e coidado de persoas dependentes
- Actividades extraescolares
- Transporte
- Tarefas agropecuarias en explotacións de autoconsumo
- Compras e tarefas do lar
- Trámites e xestións administrativas
- Ocio e lecer

O banco de tempo coma alternativa

Principais obstáculos

- Desconfianza
- Percepción de intrusismo
- Descoñecemento do modelo
- Carácter das formas de cooperación actual
- Carencias de participantes e servizos
- Comunicacións
- Perda de importancia da tradición comunitaria agraria
- Escasa participación

O banco de tempo coma alternativa

Estratexias

- Experiencias previas
- Experiencia piloto nun marco viable
- Motivación e confianza
- Liderato
- Flexibilidade
- Difusión e comunicación
- Promoción dende a administración

O banco de tempo coma alternativa

Modelo de xestión

- Criterio: facilitación
- Entidade promotora: Servizo Galego de Igualdade
- Viveiro de Bancos de Tempo

Fase 1: Xestión conxunta

*Experiencia
piloto*

Fase 2: Xestión mediante convenio

Fase 3: Xestión propia

O banco de tempo coma alternativa

Funcións do viveiro

- Financiamento
- Selección do territorio
- Contacto con líderes locais
- Recopilación, elaboración e transferencia de ferramentas
- Deseño da campaña de difusión e soporte documental
- Aspectos legais
- Avaliación da experiencia
- Asistencia á secretaría

O banco de tempo coma alternativa

Coma asistencia á secretaría:

- Supervisión e asistencia á reunións periódicas
- Impulso de intercambios
- Contacto directo coa poboación usuaria
- Formalización de inscricións
- Control de saldos

os bancos de tempo:
unha estratexia de
axuda recíproca no
espazo rural

Santiago, 21 de novembro de 2006